

Príhovor Jána Hubinského, komisára výstavy TOTO SOM... v Art Centre Synagóga v Trenčíne

Júl 2018

Z jednej poviedky môjho obľúbeného ruského spisovateľa Isaaka Babel'a, (ktorej preklad do posledného slovenského vydania má na svedomí práve pán Štrasser), som si ešte kedysi pred rokmi vypísal vetu: „Načo mi je čiara, keď mám farbu?“

Práve na túto Babelovu myšlienku som si spomenul vo chvíli, keď som sa prvýkrát zoznámil s obrazmi pani Katky Zemkovej. Ved' to akoby práve ona autorovi túto myšlienku pošepkala. Zámerne hovorím - nie povedala, ale pošepkala, lebo také sú aj jej obrazy - skôr šepkajú ako hovoria nahlas.

A taká je aj ich autorka. Katka Zemková je v prvom rade koloristka - nepotrebuje líniu, má farbu. Nevyjadruje sa kresbou, jej techniku a spôsob maľovania by sme mohli nazvať ako cesta štetec - farba - plátno, systémom štart - cieľ. Predmety, ak tam, pravda, nejaké sú, vidí najskôr svojím vnútorným zrakom a očami, ako zázračným projektorom si ich premietne na plátno. Nepotrebuje si farebné plochy dopredu nijako definovať, kontúrovať, ani ohraničovať. Jej postupy sú rýdzo maliarske. Nepotrebuje líniu, má predsa farbu!

Ale často na jej obrazoch predmety nevidíme, maľuje nielen krajinu, žatíšie, vedutu, ale aj abstraktne, teda bezpredmetovo. Bez predmetu. Zostáva iba podmet - kto, čo? Maľba. Ale maľba s veľkým M. Plus mnoho, mnoho prívlastkov.

Katka nie je ani ilustrátorka. Presnejšie - neilustruje prvoplánovo. Cieľom umeleckej ilustrácie je vnieť do literárneho diela zážitok výtvarný, ktorý môže byť viazaný na text buď tesne, ale môže byť aj úplne voľnou výtvarnou paralelou. A to je práve náš prípad. Katka sa necháva inšpirovať Štrasserovou poetikou, ale nenúti nás vidieť konkrétne, ona len ľahko naznačí, pošepne, aha, tamto, týmto smerom sa naladte. Nepracuje systémom - počujem SLNKO - namaľujem žltú guľu s lúčmi, ona počuje slnko a maľuje život, teplo, vášeň, lásku... ona nás vedie kamsi ďalej, ona dokáže vytvoriť atmosféru, sprostredkovať emóciu iba pomocou farby. Nechá sa niesť zvukom, rytmom, otvorí emočné póry a štetcom dokáže vyjadriť to, čo týmito pórmí prešlo dovnútra, do jej duše. Uvádza nás do svojho sveta, do sveta, kde, chvalabohu, (alebo pre niekoho možno aj bohužiaľ) platia iné princípy a iné zákony, ako vo svete dal či má dať, dala a nemala, či nedala a mala dať. Ťah štetcom, povedané Gauguinovým jazykom, je pre ňu prostriedkom na vyjadrenie myšlienky.

Jeden zo svojich obrazov pani Zemková nazvala Rozmer človeka. Pre mňa je to názov nielen symbolický, ale priamo symptomatický, charakterizujúci celú jej tvorbu a ak by som bol mal možnosť vstúpiť do deja skôr, nazval by som tak celú túto výstavu.

Aký rozmer má človek, v akých jednotkách sa ten rozmer, alebo rozmery udávajú? Sú to centimetre, kilogramy, stupne... áno, samozrejme, človek MÁ fyzické rozmery. Ale okrem nich, okrem týchto dimenzií hmatateľných, imanentných, má ešte rozmery iné, podstatnejšie ako váha, výška, tlak, teplota...sú to rozmery (a teraz si dovoľím použiť jeden zdanlivý oxymorón) - rozmery nemerateľné, rozmery veličín, pre ktoré nemáme a, dúfam, ani nikdy nebudeme mať stanovené jednotky. Tými veličinami sú súcit, dobro, empatia, jedným slovom človečina. A práve tieto atribúty z obrazov z Katky Zemkovej cítim. Nie že by to z nich nejako trčalo, ono je to prítomné kdesi pod povrchom, iba ľahúčko naznačené, pošepkané, nedopovedané. Pretože Katka vie, že dopovedanosť je nepriateľka umenia.

Na začiatku som spomenul jeden výrok Isaaka Babel'a. Dovoľte mi, vážení prítomní, zakončiť tento príhovor iným Babel'ovým výrokom. A dovoľte mi, pán Štrasser, použiť pritom opäť váš preklad: „Žiadna guľka nemôže vniknúť do ľudského srdca tak mrazivo, ako bodka položená v pravej chvíli.“

V halache, právnej časti talmudu sa hovorí, že do synagógy sa treba, ako výraz nedočkavosti, ponáhľať. Naopak, odchádzať treba krokom pomalým na znak ľútosti a neochoty tieto priestory opúšťať. Kráčal som sem v súlade s týmito zásadami a dúfam, že aspoň pri odchode ich budete, vážení prítomní, rešpektovať aj vy.